УДК 339.9
Бондаревич І.М.
канд. філос. н., доц. НУ «Запорізька політехніка»

ПОНЯТТЯ «ТВОРЧІ ЗДІБНОСТІ» В МІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ ДИСКУРСІ

І.М. Бондаревич

Розвиток творчих здібностей не є новою темою в наукових дослідженнях. Проте в практичній площині це питання не втрачає своєї актуальності особливо в ланці вищої освіти.

В західній парадигмі філософування традицію визначати феномен творчості розпочав Платон і, так чи інакше, кожен філософ, формуючи власні теорії світу, висловлював своє розуміння творчості. Вартує згадати науковий спадок Б. Спінози, І. Канта, А. Бергсона, М. Гайдегера, а в українській філософії – наукові школи Б. Новікова, В. Шинкарука тощо.

В психології дослідження творчості починаються із самого початку її становлення як науки. Це дослідження З. Фройда, К. Юнга, А. Маслоу, Дж. Гілфорда. В українській психології це школи В. Роменця та В. Моляко тощо.

Свій прикладний характер проблема творчості розкриває саме в педагогічній науці. В українській педагогіці фундаментальними є дослідження творчості В. Сухомлинського, І. Беха, С. Сисоєвої, наукової школи І. Зязюна тощо.

Кожна з наук розглядає певний аспект феномену творчості. Філософія опікується розумінням сутності творчого процесу, змістом і його формами; дозволяє зрозуміти відмінності між творчістю і креативністю; досліджує особливості умов формування творчих здібностей та критеріїв їх реалізації.

Психологія заглиблюється в структуру творчих здібностей особистості, висвітлює генезу формування у особистості ціннісного конструкту творчої діяльності; вивчає кореляцію внутрішніх елементів творчого процесу та його потенційний вплив на життєстійкість людини.

Педагогіка відкриває способи формування творчого середовища, специфічної взаємодії викладача і студента, яка на певному емоційному тлі формує мотивацію до пізнавальної активності. В українській педагогічній науці (школа І. Зязюна) активно використовується термін «учіння», який фіксує вмотивовану діяльність студента/учня як складову процесу навчання і зворотній зв'язок на викладання [1]. Формування творчої атмосфери самого процесу навчання, а також посилення тої його частки, що називається учінням, не в останню чергу залежить від підтримуючого середовища, за яке викладач є відповідальним під час роботи з групою. До прикладу, важливо контролювати конкурентні тенденції в групі. Це досягається зусиллями викладача, який звертає увагу на своєрідність кожної ідеї, пояснює її цінність

після того, як студент охарактеризує шлях розвитку власної думки. Проте, базовою умовою формування творчого середовища є досягнення емоційного зацікавлення студентів. Як зазначає дослідниця Н.П. Волкова, «…те знання, що знайшло відповідний емоційний відгук, емоційне сприйняття, поступово перетворилося на систему потреб, цінностей, переконань, стає постійною безпосередньою спонукою окремих вчинків та визначає всю поведінку студентів;… знання ніколи не стануть стимулами поведінки студента, якщо не пройшли через його почуття, не прийняті ним» [2, с 164]. Також має значення добір творчих вправ як для аудиторного, так і для домашнього завдання. Ознаками творчої вправи є відсутність можливості розв'язати її з вихідних даних логічним методом, чи потреба винайти новий спосіб дій, або незвично використати звичні способи.

В цілому, можна зазначити, що сприятливе для творчості середовище фундується, як мінімум, на чотирьох компонентах: пізнавально-мотиваційному; емоційному; ціннісному; соціальному. І важливо розуміти, що вони є відокремленими лише умовно. Насправді, це єдиний процес, в якому його учасники і працюють, і живуть. Такий стан стає можливим тоді, коли розвиток творчих здібностей стає цінністю для особистості. Адже «саме цінності організовують поведінку особистості, надаючи їй генеральні інтенції, регулюють творення сущого. … діяльність не може визначатися без цінності» [1, с. 76].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зязюн І. А. Філософія ціннісних відношень. *Інноваційність у науці і освіті* / упоряд. : Н. Ничкало; І. Савченко. Київ: Вид-во Богданова А. М., 2013. С. 74–82.

2. Волкова Н. П. Засоби стимулювання та мотивації творчої діяльності студентів. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2017. № 1 (13). С. 161–169.